

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลคลองพิไกร อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย
4. การรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอย

1.1 ศึกษากระบวนการจัดการขยะมูลฝอย โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชน เป็นข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและข้อมูลปฐมภูมิซึ่งได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มย่อยกับผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ ผู้นำชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การดำเนินการจัดเก็บขยะ การกำจัดขยะ รวมถึงโครงการกิจกรรมที่สนับสนุนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

1.2 ศึกษาการจัดการขยะจากแหล่งกำเนิดของชุมชน โดยการสำรวจข้อมูลในพื้นที่โดยใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ระยะที่ 2 เป็นการสร้างแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยตามแนวคิดของชุมชนที่ได้จากระยะที่ 1 เป็นนำข้อมูลในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์กับแนวคิด ทฤษฎี และหลักวิชาการด้านการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมภายใต้บริบทและข้อจำกัดของชุมชนที่ศึกษา

ระยะที่ 3 นำเสนอแนวทางการจัดการขยะที่ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชนเพื่อเสนอความคิดเห็นและประเมินความเป็นไปได้ในการจัดการขยะที่เหมาะสมกับชุมชนอย่างมีส่วนร่วมภายใต้ข้อจำกัดของชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชาชนในเทศบาลตำบลคลองพิไกร อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชรเจ้าบ้านหรือตัวแทนทั้ง 10 หมู่บ้าน ตามบัญชีรายชื่อในทะเบียนราษฎร์ของเทศบาลตำบลคลองพิไกร อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชรจำนวน 2,116 ครัวเรือนรวมทั้งสิ้น 5,949 คน

กลุ่มตัวอย่างการศึกษาในการวิจัย คือ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มาจากประชากร ทั้ง 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่บ้านทะเบียนบ้านกลาง หมู่บ้านบึงพิไกร หมู่บ้านใหม่สวรรค์พัฒนา หมู่บ้านคลองพิไกร หมู่บ้านหนองกระดี่ หมู่บ้านบึงบอน หมู่บ้านหนองเขน หมู่บ้านหนองเขน หมู่บ้านวังเฉลียง หมู่บ้านดงชะอมหมู่บ้านหนองอ้อ และหมู่บ้านวังจำปาทอง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 98 คน จากการเปิดตาราง Taro Yamanะระดับความเชื่อมั่น 90% และมีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสอบถาม และในการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 20 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้นำชุมชน 10 คนผู้เกี่ยวข้อง 8 คน ผู้บริหารเทศบาลคลองพิไกร 2 คนและมีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) เตรียมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้จากการประมวล เพื่อกำหนดเป็นหัวข้อ โครงสร้างแบบสอบถาม และขอบเขตเนื้อหา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชนิด คือ

1. เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้
  - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

(Check list)

- ส่วนที่ 2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของชุมชน แบบตรวจสอบรายการ

(Check list)

- ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เป็นคำถามแบบเลือกตอบถูกหรือผิด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ , 2549 : 42)

คำถามเชิงบวก

ตอบถูกใช้ 1 คะแนน

ตอบไม่ใช่ 0 คะแนน

คำถามเชิงลบ

ตอบถูกใช้ 0 คะแนน

ตอบไม่ใช่ 1 คะแนน

การแปลผลคะแนนความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย โดยใช้เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนแบบอ้างอิงหลักการของบลูม (Bloom, 1971 อ้างในมนูญ ดลจิตต์ ,2550 :49) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ

คะแนนร้อยละ

80 - 100

60 - 79

ต่ำกว่าร้อยละ 60

ระดับ

ระดับสูง

ระดับปานกลาง

ระดับต่ำ

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน เป็นคำถามประยุกต์มาจากมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert Scale) โดยมีคะแนน 3 ระดับ ยึดตามเนื้อหาของข้อความเป็นหลัก (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ , 2549 : 42)

ระดับความสำคัญ

ปฏิบัติทุกครั้ง

ปฏิบัติบางครั้ง

ไม่เคยปฏิบัติ

เกณฑ์การให้คะแนน

ให้ 3 คะแนน

ให้ 2 คะแนน

ให้ 1 คะแนน

การแปลผลคะแนนพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย โดยใช้เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนแบบอ้างอิงหลักการของบลูม (Bloom, 1971 อ้างในมนูญ ดลจิตต์ ,2550 :49) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ

คะแนนร้อยละ

80 - 100

60 - 79

ต่ำกว่าร้อยละ 60

ระดับ

ระดับสูง

ระดับปานกลาง

ระดับต่ำ

ส่วนที่ 5 กฏระเบียบ ข้อบังคับของชุมชนด้านการจัดการขยะมูลฝอย เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 6 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกับเทศบาลตำบลคำถามมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert Scale) โดยมีคะแนน 5 ระดับ ยึดตามเนื้อหาของข้อความเป็นหลัก (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ , 2549 :42)

ส่วนที่ 7 การต้องการในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน คำถามมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert Scale) โดยมีคะแนน 5 ระดับ ยึดตามเนื้อหาของข้อความเป็นหลัก (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ , 2549 : 42)

ระดับความสำคัญ	เกณฑ์การให้คะแนน
มากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
มาก	ให้ 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
น้อย	ให้ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยในแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

2. เครื่องมือในการวิจัยที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ในการพูดคุยประเด็นต่างๆ

2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตพฤติกรรม และสภาพแวดล้อมของชุมชน

2.3 ประชุมแบบสนทนากลุ่มย่อยในประเด็นต่างๆ เพื่อหาแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองพิไกรที่เหมาะสม

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อเป็นแนวทางสร้างเครื่องมือ ซึ่งเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร สถานการณ์การจัดการขยะเบื้องต้นของชุมชนคลองฟิโกรและรายงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการขยะ มาร่างเครื่องมือเป็น แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมปัญหาและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำไปสัมภาษณ์และสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

2. สร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามสัมภาษณ์และครอบคลุมตามตัวแปรที่ศึกษา

3. นำเครื่องมือในการวิจัยฉบับร่าง เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ตรงกับกรอบแนวคิด การใช้ภาษา ความชัดเจนของภาษาและพิจารณาความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านคือ รองศาสตราจารย์สุวารีย์ วงศ์วัฒนา ดร.พัศกร ลีวิศิษฐ์พัฒนา และ ดร.ชัชวินทร์ นวลศรี

4. นำเครื่องมือในการวิจัยที่ปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ มาจัดทำเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการลงภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทีมผู้วิจัยชี้แจงทำความเข้าใจในการเก็บข้อมูล เพื่อให้เข้าใจตรงกันก่อนเก็บข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการดังนี้

1. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากแหล่งข้อมูลในพื้นที่ ข้อมูลจากเอกสารในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องเชื่อถือได้

1.2 ใช้แบบสอบถาม โดยการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมประชุม มีการนัดหมายล่วงหน้า และชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลและให้ผู้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ในการเก็บข้อมูลทีมวิจัยและนักศึกษาโดยลงพื้นที่แจกแบบสอบถามและรอรับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์

2. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 ใช้การสนทนากลุ่มประชุมร่วมกับชุมชนให้ได้ข้อมูลพื้นฐานด้านการจัดการขยะของเทศบาลและแหล่งกำเนิดขยะของชุมชนในประเด็นการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลและการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน มีผู้ช่วยนักวิจัยจัดบันทึกและถอดบทเรียน

2.2 การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลแบบเจาะลึกให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยที่มิวิจัยและนำมาถอดบทเรียน

2.3 สนทนากลุ่มผู้บริหาร ผู้นำชุมชน และ ผู้เกี่ยวข้อง ประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการขยะของชุมชนแบบมีส่วนร่วมประเด็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับชุมชนให้ดีขึ้นและเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยคอมพิวเตอร์ ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมได้จากแหล่งข้อมูล และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

3. คณะผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา(Content Analysis) มาสรุปพฤติกรรมและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลคลองฟิไกร อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร